

Eduskunta, hallintovaliokunta

Pohjois-Karjalan rajavartioston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Pohjois-Karjalan rajavartiostolta asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kokoukseensa 15.5.2024 otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä. Pohjois-Karjalan rajavartiosto lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetun sääntelyn on tarkoitus mahdollistaa rajamenettelyn käyttöönotto normaalissa turvapaikanhakijatilanteessa, laajamittaisen maahantulon yhteydessä ja osana välineellistettyyn muuttoliikkeeseen vastaamiseen tarvittavia toimia. Esityksen tavoitteena on mm. estää menettelyssä olevien hakijoiden edelleen liikkumista Suomesta muualle Eurooppaan sekä toimia yhtenä hallinnan työkaluna muun muassa välineellistetyn maahantulon tilanteissa. Rajavartioston näemyksen mukaan esitys on kannatettava ja se olisi yksi mahdollinen keino muiden joukossa vaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Keskeisin muutos rajatarkastusviranomaisen toimintaan olisi selvittää kansainvälisen suojelun hakijalta saatujen tietojen perusteella, voidaanko hakemus ohjata rajamenettelyyn vai käsitelläkö se normaalissa turvapaikkaprosessissa. Mainittua tehtävää on tarkasteltava kahdessa eri tilanteessa: 1) hakemusten määrä mahdollistaa rekisteröinnin ja 2) hakemusten suuri määrä ei mahdollista rekisteröintiä.

Ensimmäisessä tilanteessa (normaali turvapaikanhakijatilanne) rajatarkastusviranomaisen kykenee rekisteröinnin yhteydessä selvittämään edellytykset hakemuksen käsittelemiseksi rajamenettelyssä. Edellytysten täytyessä henkilö kuljetettaisiin rekisteröinnin jälkeen saatettuna Maahanmuuttoviraston ilmoittamaan vastaanottokeskukseen. Tehtävän täyttäminen edellyttäisi henkilöstön kouluttamista ja tarvittavaa ohjeistusta sekä epäselvissä tapauksissa tuen saamista Maahanmuuttovirastolta.

Toisessa tilanteessa (esim. laajamittainen maahantulo) rajatarkastusviranomaisen ei pystyisi selvittämään edellytyksiä hakemuksen käsittelemiseksi rajamenettelyssä. Turvapaikanhakijat kuljetettaisiin rajalla tehtävien alkutoimenpiteiden jälkeen vastaanottokeskukseen tai järjestelykeskukseen. Mikäli järjestyskeskusta ei ole perustettu, niin henkilöt voivat tällaisissa tilanteissa kadota ennen rekisteröintiä ja sen yhteydessä tapahtuvaa mahdollista siirtoa rajamenettelyyn. Rajamenettelyn toimivuuden kannalta tällaisessa tilanteessa olisi tarpeellista perustaa järjestelykeskus, jotta henkilöt voitaisiin velvoittaa olemaan läsnä rekisteröinnin ajan.

Rajamenettelystä aiheutuisi kustannuksia erityisesti henkilöiden kuljetuksista ja niiden turvaamisesta. Tällä hetkellä ei ole tiedossa perusteita kustannusten laskemiseksi (kuljetusetaisyydet ja tehtävien jako eri viranomaisten kesken).